

КОНСПЕКТ УРОКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В СЬОМОМУ КЛАСІ

2 тема, 5 урок

Тема уроку: «Досконалість - почуття - краса».

Мета: розкрити поняття краси як поєднання досконалості й почуттів у музиці. **Завдання**

навчальні: ознайомити з «Прощальною симфонією» Й.Гайдна, з піснею А.Раміреса на слова Ф.Лунеса «Поклик рідної землі», ознайомити з поняттям «золота» послідовність секвенція, узагальнити знання про склад симфонічного оркестру;

розвиваючі: розвивати навички активного сприймання музичного твору, працювати над виробленням вокально-хорових навичок (унісоном, динамікою, диханням), досягати виразності виконання фраз у пісні, розвивати кмітливість учнів;

виховні: виховувати естетичні смаки, інтерес до музики композиторів-класиків, формувати потребу сприймати та виконувати високохудожні музичні твори.

Наочні посібники: зображення клавіатури фортепіано, записи теоретичних понять (секвенція, досконалість, почуття, краса), портрет Й.Гайдна.

Музичний матеріал:

Й.Гайдн. «Прощальна симфонія», IV частина, запис пісні Раміреса на слова Лунес «Поклик рідної землі»,

Використана література:

Гумінська О.О. Уроки музики в загальноосвітній школі. - Т.: Навчальна книга - Богдан, 2003.

100 известных композиторов, - М.: Музыка, 2000. Музичний словник. - Т.: Навчальна книга - Богдан, 2003,

Хід уроку.

1. Організаційний момент. Музичне вітання.

2. Повідомлення теми та завдань уроку, актуалізація знань.

Вчитель: Сьогодні темою уроку буде «Краса світової музики», і ми спробуємо розгадати один із законів краси. Але, для цього нам потрібно розгадати три слова, прихованих на дошці.

Вчитель звертає увагу учнів на роздатковий матеріал.

Вчитель: Перед кожним на парті вислови. Прочитайте їх, порадьтеся та визначте яке слово в усіх висловах є спільним (головним).

Вислови:

- *Прикладом досконалості в архітектурі є античні форми споруд.*
- *Древні греки велику увагу приділяли заняттям фізкультурою, прагнути досконалості свого тіла.*
- *Немає науки, яка більше ніж математика вражала б досконалість своїх доказів.*
- *Музика композиторів-класиків вражає нас досконалістю гармонії та побудови.*

Вчитель: Отже, яке слово є ключовим у ваших висловах?

Учні: Досконалість.

Вчитель відкриває перше слово на дошці.

ДОСКОНАЛІСТЬ

Вчитель: В яких сферах життя зустрічається досконалість?

Учні: В архітектурі, музиці, математиці, людині.

Вчитель: Чи тільки в зовнішніх рисах проявляється досконалість людини?

Учні: Досконалою повинна бути і душа.

Вчитель: Навіщо потрібна досконалість?

Учні: Для ідеалу, для краси, для чогось кращого, до якого має прагнути людина.

3. Рахування нот на клавіатурі фортепіано та виконання „золотої” послідовності.

Вчитель: Ми сьогодні побачимо математично-точну досконалість музиці.

Учитель звертається до зображення клавіатури.

Вчитель: Від поти «ля» вліво відраховуємо кожну 4-у ноту її позначаємо і В математиці така закономірність називається арифметичною прогресією.

Клас разом з учителем називає ноти, а один учень їх позначає на клавіатурі і підписує.

ре соль до фа сі мі ля

Вчитель: Давайте розташуємо ці ноти ближче до ноти «ля».

Вчитель переміщує фішки.

Вчитель: Що утворилось? Стали ноти всі підряд, утворився...?

Учні: Звукоряд.

Вчитель: Бачите, якщо рахувати нотки до четвертої, чи зібрати їх разом - цікаво математично досконало виходить! Прораховано. А чи буде це гарно звучати?

Вчитель демонструє звучання на фортепіано.

Учні: Звучить гарно.

Вчитель: Ми зіграли звуки, дотримуючись відстані в чотири ноти - ля-мі, соль-ре, фа-до, мі-сі, - утворилась досконала послідовність, іншими словами «золота» послідовність.

Вчитель: Хто хоче спробувати зіграти цю послідовність?

Учень грає, повторивши зігране вчителем.

4. Розспівка на основі «золотої» послідовності

Вчитель: Давайте «прикрасимо» створену послідовність мотивом, що записаний на дошці.

Вчитель: Просольфеджуємо цей мотив,

Учні сольфеджують.

Вчитель: Заспіваємо на склад «льо».

Учні співають.

Вчитель: Створимо мелодію, повторюючи мотив, але переміщаючи його на звук нижче,

Учні співають:

Вчитель: Чи сподобалась Вам мелодія, яку ми створили? За яким принципом ми її створили?

Учні: Ми переміщали один й той самий мотив на іншу висоту...

Вчитель: Такий принцип, таке переміщення мотиву називається „секвенція”.

Вчитель записує на дошці термін «секвенція».

Вчитель: Поєднаємо нашу досконалу послідовність зі створеної

мелодією. Виконаємо мелодію на склади «льо», «лю», «ля», «ле».

Вчитель: Чи гарна вийшла музика?

Учні: Так.

Вчитель: Чи була вона математично досконалою?

Учні: Так.

Вчитель: Цю досконалу послідовність та мелодію, накладену на побудовану секвенцію, досить часто застосовують композитори, а слухачі, як правило, кажуть: «Яка гарна, красива музика!»

5. Розгадування пропущеного слова.

Вчитель: Для того, щоб дізнатися, яке друге слово приховане, ви повинні в отриманих висловах вставити замість крапок слово, спільне для всіх цих висловів.

Учні працюють з роздатковим матеріалом.

Вчитель: Прочитайте вислови вголос вислови, доповнені словом, якого вистачало,

Музика - мова...

Музика розповідає про ... людини.

Музика збагачує наші ...

З музикою ми переживаємо кращі загальнолюдські...

Учні: Можливо, це слово «почуття».

Вчитель відкриває друге слово на дошці.

ПОЧУТТЯ

Вчитель: Так, саме про *почуття* розповідає музика, саме *почуття* музика

передає, саме **почуттям** музика може навчити, як математика може збагатити нас логікою мислення.

6. Вивчення пісні А.Раміреса на слова Ф.Лунеса «Поклик рідної землі».

Вчитель: А зараз вслухайтесь в пісню бразильського композитора А.Раміреса на слова Ф.Лунес «Поклик рідної землі» і визначте, якими почуттями поділились з нами її автори?

Вчитель виконує пісню.

Учні: Почуттями ніжності, ліричності, суму, милування, захоплення, ширості...

Вчитель: Цими почуття ми спробуємо пережити, вивчивши цю пісню. Погляньте на ноти як на орнамент, що зображає мелодію, і визначте, що знайомого ви помітили в записі і звучанні?

Вчитель грає мотив:

Учні: Мотив мелодії, яку ми виконували.

Розучування мелодії пісні зі словами першого куплету:

- вчитель співає фразами - учні повторюють (акапельно, вистроюючи перший звук кожної фрази, звертається увага на чистоту унісонного співу, правильного дихання, фразування, динаміку кожної фрази, виділення кульмінації, кантиленність співу);
- виконання першого куплету пісні асаpel la;
- виконання першого куплету пісні з супроводом фортепіано,

Вчитель: Чи зуміли ми пережити й передати ті ж почуття, які ви визначили спочатку?

7. Бесіда про життя та творчість Й.Гайдна. Слухання «Прощальної симфонії» Й.Гайдна, IV частини.

Вчитель: Сьогодні вам подарує свої почуття великий Гайдн!

Показ портрету композитора.

Й.Гайдн - видатний австрійський композитор XVIII ст., сучасник Моцарта і Бетховена. Не маючи великого достатку він зумів досягнути слави завдяки

своїй працелюбності, наполегливості та любові до музики. Про це свідчить такий факт: Гайдн найнявся до відомого вчителя і музиканта Порпори акомпаніатором та слугою, щоб платити своєю працею за уроки. Гайдн запровадив класичні правила досконалості форми симфонії, які дотримуються і по цей час, тому його вважають «батьком» класичної симфонії. Пригадайте, зі скількох частин складається симфонія і хто її виконує?

Учні: 3 чотирьох частин. Виконує симфонічний оркестр.

Вчитель: Сьогодні Гайдн хоче розповісти про власні почуття з приводу не дуже приємних подій власного життя. Угорський князь Естергазі, у якого Гайдн працював капелмейстером (практично, слугою), з ранньої весни до пізньої осені тримав оркестр біля себе, в літній резиденції як прислугу, місяцями не дозволяючи музикантам оркестру спілкуватись зі своїми сім'ями. Пізня осінь, але Естергазі нікого не збирається відпускати додому. Які почуття переповнюють Гайдна?

Учні: Відчай..., злість..., гнів..., сум..., приреченість ...

Вчитель: Як нам взнати про його почуття?

Учні: Мабуть, послухати музику Гайдна?

Вчитель: Звичайно, адже саме з цього приводу Гайдн написав найзнаменитішу свою симфонію. Послухайте уривок її останньої частини. Про які ж почуття Гайдн розказав своєму князю?

Звучить уривок IV частини «Прощальної симфонії» Й.Гайдна.

Учні: Музика звучить вишукано, граціозно, легко, а Гайдн відчував образ на князя. Музика не породила негативних почуттів у композитора.

Вчитель: Дійсно, Гайдн не передав музикою гніву, злості, він не став дорікати Естергазі. Гайдн передав в симфонії стриманість, тактовність, навіть вміння прощати. Музика не стала заручницею негативних почуттів, її мета - нести красу людям. Мабуть, велич, краса музики в тому заключається, що вона несе світу лише найдосконаліші, найкращі почуття! Недарма про цю музику кажуть; «Грація, вишуканість, тендітність, досконалість важливі ознаки музики Гайдна» (Л.Бернштейн).

8. Імітація гри на музичних інструментах симфонічного оркестру

Вчитель: Йозеф Гайдн не лише удосконалив побудову симфонії, а і склад симфонічного оркестру. До складу симфонічного оркестру Гайдна входили струнні смичкові інструменти: скрипка, альт, віолончель, контрабас; духові дерев'яні інструменти: гобой, кларнет, фагот, флейта; духові мідні інструменти: валторна, тромбон, труба, туба.

*Вчитель показує зображення інструментів.
Учні впізнають і називають разом з учителем.*

Вчитель: Давайте уявимо себе музикантами оркестру князя Естергазі, яким керує Гайдн і імітуючи гру оркестру, виконаємо «Прощальну симфонію» - саме таку назву має симфонія, уривок якої ми слухали. Але «грати» ми будемо інший уривок - саме закінчення «Прощальної симфонії». І що цікаво, під час виконання саме цього закінчення симфонії музиканти, як вигадав Гайдн, один за одним залишали оркестр, погасивши свічку біля нот.

Нарешті залишилось двоє скрипалів, які завершили останнє проведення мелодії, погасивши свічки, теж пішли зі сцени „. Так князь зрозумів свої помилки, а музиканти отримали довгоочікувані відпустки.
А ми будемо імітувати гру на інструментах симфонічного оркестру, стоячи. А «закінчивши» гру, будемо сідати за парту.

*Вчитель роздає зображення інструментів, учні імітують гру на них.
Звучить уривок IV частини «Прощальної симфонії» Й.Гайдна (кінець).
Вчитель керує «оркестром», який грає стоячи. «Музиканти», які завершили «грати», сідають по черзі на свої місця за вказівкою вчителя.*

9. Висновки уроку*

Вчитель: Ви гарно працювали, тому останнє слово, найголовніше, я відкрию без завдання.

Вчитель відкриває слово.

КРАСА

Вчитель: В чому ж краса музики?

Учні: Можливо, в досконалості та почуттях?

Вчитель ставить "+" і "=" між словами

ДОСКОНАЛІСТЬ

+

ПОЧУТТЯ

=

КРАСА

Вчитель: Прочитайте цю «математичну» формулу!

Учні: Досконалість плюс почуття дорівнює краса.

Вчитель: Сьогодні на уроці прозвучала світова музика, Ми сьогодні слухали музику бразильського композитора...

Учні: Раміреса.

Вчитель: Австрійського...

Учні: Й.Гайдна.

Вчитель: Ми переконалися, що краса їх музики в тому, як вони уміло поєднали...

Вчитель показує формулу.

Учні. Досконалість і почуття...

Вчитель: Нехай ця формула допоможе Вам відкрити не лише красу, музики, мистецтва, а й красу життя!